

Razvoj teče

vsi sosedni bloki višji, da sicer iščejo vse sobe otrok največ možne svetlobe, se pa na tej lokaciji verjetno ne bo da lo nikoli odstraniti popota in smradu iz Resljeve ceste in sosednih ulic, ker se prometa tod ne da bistveno spremeniti.

Sedanji regulacijski načrt občine Center predvideva celo povečanje sedanega prometa tako na Resljevi kot na Komenskega ulici. Vse to narekuje celo poslabšanje sedanjih razmer.

Ker sem že pred gradnjo nove ustanove predlagal druge boljše prostorske rešitve, se oglašam tudi sedaj in predlagam, da bi funkcionalno združili vsa tri dvorišča, in sicer osnovne šole Ledina, pedagoške gimnazije in varstvene ustanove, da bi porušili vse notranje ograje ter objekt za osnovno šolo, dvoriščno prtilično hišo in tudi železobetonsko parkirno lopo za osebnih avtomobile ob Kartonažni tovarni.

Iz teh dvorišč bi naredili eno samo funkcionalno dvorišče, ki bo v največji možni meri služilo vsem trem kategorijam obiskovalcev — učibanom, pionirjem, mladincem, dijakom in visokosolcem.

Istočasno predlagam, da bi porušili še možnost za odstranitev sednje ogromne strehe bivšega učiteljskega, zgradili podhodno površino čez celotno podstrežje za nujno dnevno zadrževanje otrok nad višino ostalih starih sosednih objektov. S terasaste strehe bi imeli otroci in drugi prekrasen pogled na ljubljanski grad in širšo mestno okolico. Tako bi vsaj ob lepem vremenu lahko nudili otročičkom tisto, kar jim s preveč utišano lokacijo odvzela.

Učiteljskiše je solidna zgradba, ki bi predlagano sanacijo strehe gotovo tako tehnično kot oblikovno prenesla. Pridobil bi pa prekrasno, zračno in novo sončno površino v zelo utišenem mestnem središču.

CIRIL STANIČ

Temeljni ton vsemu političnemu dogajanju v Jugoslaviji je dajalo v zadnjem obdobju neumorno naprežanje predsednika Josipa Broza Tita, da bi se utrdila enotnost in bratstvo med našimi narodi. Teža let ne more ubraniti temu prvemu vojaku naše revolucije, da ne bi dan za dnem s podvojnimi močmi snoval v prid ideji, ki ji je bilo posvečeno vse njegovo ustvarjalno življenje. Doma ne mine dan, da ne bi sprejel kakega tujega državnika in da ne bi zastavil svojega mednarodnega ugleda, in vpliva za utrjevanje neuvrščenosti in za pomoč narodom, ki se na vseh celinah bojujejo za svobodo. S slehernim svojim nastopom hkrati odločno deluje, da bi znotraj Jugoslavije dosledno in enotno razvijali samopavni sistem, ki predstavlja izvorno in brez tujih vzorov zahtevano pot v socializem. Neločljiva povezanost obeh teh delovanj, ki jima Tito posveča vse svoje prizadevanje, nenehno izpričuje spoznanje, da je naša pot integralen del demokratičnega gibanja, ki se mu mora zavezati svetovna družba narodov, če bo hotela znotraj blokov ohraniti mir in si zagotoviti obstanek.

Posebno pozornost v Jugoslaviji javnosti sta v zadnjem času vzbudila Titova obiska v Sevoinju in Valjevu. Ob obeh priložnostih je predsednik naglašal, enotnost in spet enotnost! Če izdvojimo iz njegovih izjav samo dva krepka poudarka, nam je pred očmi najprej njegova ocena, da je zdaj naša enotnost trdnjša kot kdajkoli, saj ima 99 odstotkov Jugoslovancev iste razvojne in družbene interese. Do sovražnikov, to je do tistega enega preostalega odstotka, pa moramo biti neumljivi in ni mu onemogočiti razdiralnno delovanje. »Za sovražnika, pa naj bo katerekoli narava, je dejal tovariš Tito, obomnašli kraj, s katerega nas ne

bo več oviral.« Tu je mislil zlasti na informbirojevce, ki so bili dolgo pritajeni, v zadnjem času pa so se nekatere njihove skupine skušale organizirati. Postale so glasnejše, ker so dobile pobudo od sovratne emigracije. Onemogočili jih ne bodo samo naša armada, teritorialna obramba in varnostni organi. Vsak trenutek se jim postavlja v bran vse jugoslovansko ljudstvo, vsa naša mladina, vsi ljudje, ki so prišli do visoke zavesti, da je takšna Jugoslavija, kakršna je danes, najboljša jamstvo, da bo postala še trdnjša in še močnejša.

Drugi Titov poudarek, ki ni namenjen občestvu delovnih ljudi Jugoslavije, pa zasluži še globljo pozornost. Dejal je: »Danes imamo veliko tovarn... Zdaj je zelo pomembno, da naši samoupravljajci, naši delavci proizvajajo čim boljše izdelke ter čim bolj zboljšujejo storilnost, kajti storilnost in rentabilnost sta zelo pomembni za ustvarjanje boljše in srečnejše življenja.«

Te besede nedvoumno zahtevajo intenzivnejšo akcijo, gradnjo, produkcijo, ustvarjalno dinamiko, zavesten vseljudski napor, ki mu nihče in v nobeni obliki ne sme metati pod noge. Zanesljivo Tito ni izrekel teh besed samo delavcem, kajti vsi vemo, da delavski razred vsak dan v žulji dokazuje, da je dialektični vzletnik akcije, uzakonjen s clovečansko težnjo po svobodnem delu, bistvo njegove eksistence. Delavci in drugi delovni ljudje vsak dan izpričujejo, da jim Titovi ukazi niso bob ob steno — vse to je dokumentirano z velikanskimi pridobitvami, ki so jih delovne množice Jugoslavije ustvarile v treh desetletjih v materialnem in duhovnem svetu.

Prav dobro pa nam je tudi znano, da obstoje v naši stvarnosti razmere in sile, ki deklarativno sicer soglašajo z akcijo in dinamiko, kakor jo naglašajo Tito, Zvezka komunistov in delavski razred, toda te sile s svojimi ravnalnji in postopki akcijo nevede ali celo vedv zavirajo. Tudi takšnim strukturam seveda velja poziv k enotnosti. Naj navedemo nekaj primerov s področja, ki je zelo občutljivo, namreč iz gospodarstva.

V času, ko akcija za stabilizacijo ob intenzivnih pobudah Socialistične zveze vse bolj začenja delovati množično, se za tika, denimo, na zveznih uradih in carini na stotine ali celo na tisoče prošenj delovnih kolektivov za uvoz najnujnejših reprodukcijskih in remontnih materialov, ki so za nemožnost obratovanje nujno potrebni. Včasih gre za potrebščine, ki ne stanejo več kot morda nekaj sto dolarjev, pa ležijo zastrani v predalih mesece in mesece, ne da bi se stvar premaknila. Takšnega ravnanja ni mogoče označiti drugače, kot da je birokratsko, nerazumno, in skrajnih posledicah pa nasprotujoče ustvarjalni dinamiki in enotnosti.

Hkratno se dogajajo skrajno nespametne ali že kar slaboumne zadeve v nasprotnem smislu. Često dobivajo trgovci uvozna dovoljenja za artikla, ki jih imamo na pretek doma in pomeni uvažanje le-teh grdo zapravljanje deviz. To velja tako za surovine kot za izdelke široke potrošnje. Često pišejo o tem časopisi, po imenu so navedeni grehi in grešniki, toda zoper nje ni učinil nikoli sankcij. Spet torej birokracija, etatiščino in administrativno odločanje, ki se posmehuje samoupravnemu odločanju in to v času, ko je naša zunanjetrgovinska bilanca skrajno neustrezna deloma zaradi recesije v svetu, deloma zaradi našega nezadostnega izvoza, deloma pa prav zaradi opisanih ravnanj. Spet torej

udarec zoper enotnost celotnega jugoslovanskega gospodarstva.

Nadalje je bila nedvoumno Titova zahteva po dinamični produktivnosti in rentabilnosti naperjena še zoper druge kristelje poslovne morale: zoper trgovce, ki drug drugega neloyalno spodbujajo na tujih trgih, ko gledajo zgolj na svojo egojo korist, interesi skupnosti pa jim niso mar; zoper uvoznike, ki strežejo modnim muham in ponuzajočemu hlepenju po vsem, kar je tujega, ter tako izničujajo prizadevanja za močih proizvajalcev, naj že bo glede izbire ali glede kakovosti; zoper takšno pojmovanje konkurenčnosti, ki ga zanima samo hiter dobiček, ne pa solidnost dela ali posla.

Hud sovražnik naše enotnosti je želja, da bi porabili več, kot imamo. Iz te želje čisto izvira neposredno odnos politike cen v mnogih organiziranih združenih dela. Kadar podjetjem zmanjka sredstev, po stari podjetniški logiki nam je iskali dohodek, namesto da bi iskali dohodek v proizvodnji, produktivnosti, v hitrejšem obračunu sredstev, v ažurni prodaji, zmanjšanju zalog in odgovornejšem investiranju. Tak dohodkovni odnos je — kar povejmo s pravim imenom — tatinski. Na eni strani je neposredno okraden potrošnik, na drugi strani pa je prizadet ves gospodarski sistem skupnosti, kajti takšni prijemi so brez dvoma med poglavitnimi viri inflacije.

Več pristnega samoupravnega duha bi bilo treba vnesti tudi v načrtovanje, naj že bo kratkoročno ali srednje in dolgoročno. To pomeni, da plani ne bi več smeli biti kdričvini v starem zaprašenem smislu, smpak bi morali temeljiti na dogovorih, kaj je potrebno za proizvodno usmeritev in usklajenost vseh zmogljivosti Jugoslavije. Toda še zmerom prihaja do zmede, še zmerom gradimo tu in tam enake tovarne, marsičesa, kar bi potrebovali, pa sploh ne izdelujejo. Še se ponavlja stara napaka, da rečemo: »Ta vas, ta okoliš potrebuje industrijski objekt, da bodo ljudje dobili zaposlitev,« pri tem pa ne obrtujemo dovolj pozorno, da bi

bil tisti objekt točno določene vrste in bi kot tak organsko služil celotnemu gospodarstvu. V planu kaže napoved točno odgovoriti na vprašanja energika, surovinske baze, transporta, investicijskih stroškov, izvoznih možnosti. Vse to soidi v odnos, ki mu pravimo odgovorno in samoupravno obnašanje, proizvodna enotnost, produktivnost in rentabilnost.

Gotovo je Tito imel v mislih tudi delegatske sestave, ki še ne razvijajo dolžne odločitvene moči. Saj se zdi, kot da so mnogi porabili vse moči za konstituiranje, potem so pa zaspali. Ali pa se vedejo predstavniki, kot bi hoteli reči: Mi smo zdaj oblast, mi gospodariamo v imenu delavcev, pozabljajo pa, da je njihova bistvena dolžnost in funkcija, da so zgolj zbiralci, prenašalci, razlagalci in soustvarjalci delavskih pobud. Se, ko bo

vozila, pa tudi izvažajo doma rejana vozila.

V skupnih predvidevanjih načrtujejo za leto 1981 proizvodnjo okoli šest tisoč težkih vozil po novih, sodobnih licencah in proizvodnjo okrog pet tisoč težkih vozil po starejših, vendar moderniziranih licencah. Za dosego tako široko zastavljenih ciljev je nujno potrebna trdna stalna vez med proizvodnjo in trgovino. O realnih možnostih izvedbe zastavljenih načrtov govori že sam podatek o uspešnem gospodarjenju Autocommerca v lanskem letu. Z 1,75 milijarde dinarjev prometa se je 800-danski kolektiv, ki ima 10 predstavstev in 50 njegovih delovnih organizacij v Jugoslaviji. Pred kratkim so odprli tudi novo skladišče ob Titovi cesti, v katerem lahko vskladiščejo 40.000 pozicij v šestih etažah na 11.000 kvadratnih metrih prostora.

Do razgovora je prišlo na željo obeh partnerjev, da bi v čimkrajšem času razmerje med izvozom in uvozom doseglo odnos ena proti ena. Združenje FAP-Famos že od leta 1970 izdeluje po licenci Daimler-Benz (Mercedes) težka vozila v štirih svojih tovarnah: Famos Sarajevo, FAP Priboj, 11. oktobra Skopje in Avtokošerija Zagreb. Interes FAP Famos kot proizvajalca vozil po nemški licenci, Autocommerca, kot generalnega zastopnika in uvoznika Mercedesovih vozil za Jugoslavijo in nemškega partnerja je, da Jugoslavija uvaža ta

»Ker je na svetovnem trgu cena padla, je bilo uvoženo že

Izenačenje izvoza z uvozom

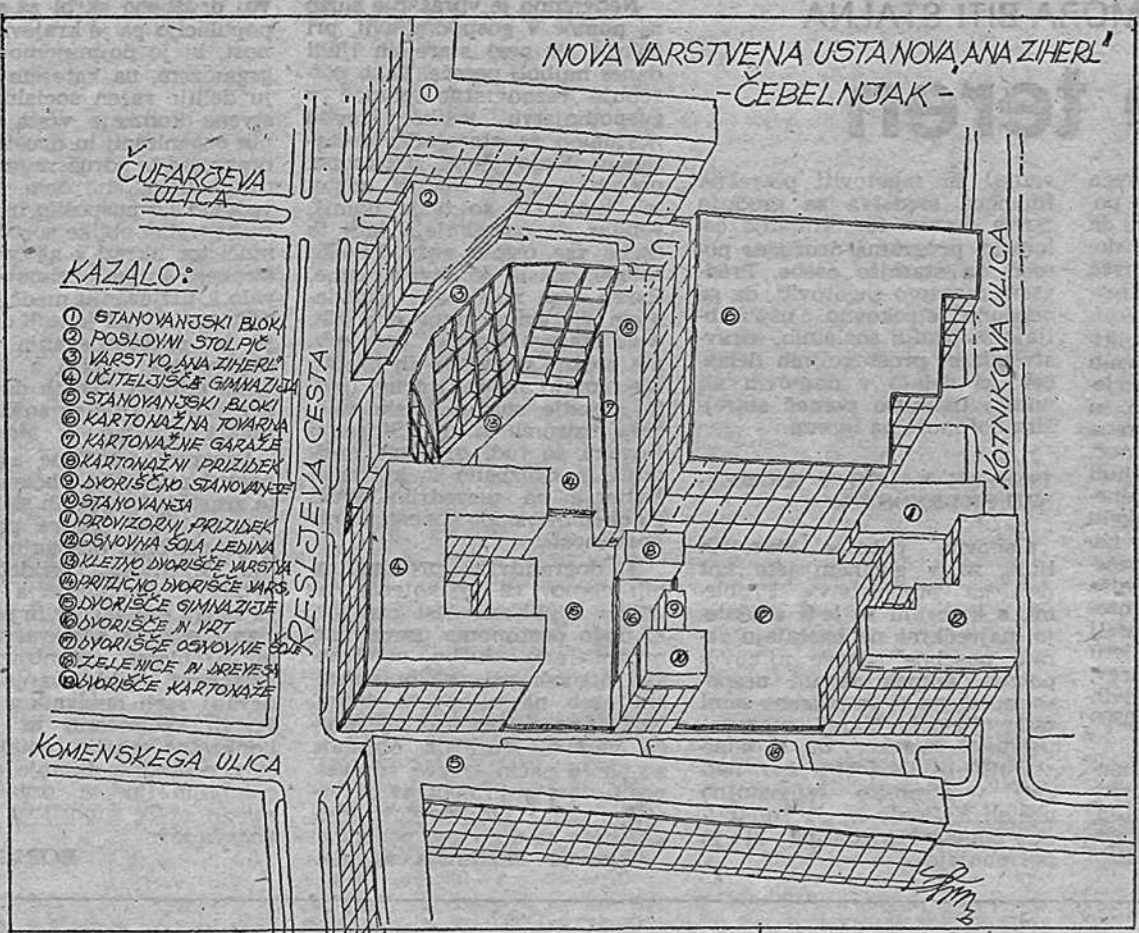
lezo celo cenejše od domačega. Najnižja cena uvoženega je bila 420, zenškega pa celo 450 starih dinarjev za kilogram. Cena zenškega železa je bila višja, kot bi lahko bila tudi zato, ker je šlo železo h trgovskemu odjemalcu v Beograd in iz Beograda v Ljubljano na mesto naravnost iz Zenice k nam, kar je seveda dvignilo ceno. Tako oblikovana cena je bila precej višja od cene betonskega železa, ki smo ga kupili naravnost od uvoznika (ob upoštevanju, da je na svetovnem tržišču padla cena). Ob tem primeru ugotavljamo, da manjka panoškega povezovanja na vseh področjih. Resnično bi morali biti povezani, pa ne le po besedah, ampak dejansko. Komu koncev smo vsi vsaj posredno povezani, obnašamo pa se tako, kot da jaz tebe ne potrebujem. Kako prebiti led? Menimo, da tako, da bi dobili material takrat, ko smo načrtovali, da ga homo potrebovali. Tako bi lahko zmanjšali zalogo in sprostil lepe denarje. Na primer, ker v Zenici valjajo v začetku leta samo debele profile železa, tanjši namreč pridejo na vrsto šele junija, moramo imeti drobne profile na zalogi že januarja, da nam delo ne bo stalo. Tudi proizvodnja bi se morala prilagajati porabi, ne, verjetno se bo naša bišča in bi tu odpadlo precej stroškov. To so tiste neizprane notranje rezerve, o katerih veliko govorimo, če pa pogledamo rezultate, vidimo, da smo šele na začetku.«

»Kakšna je razlika v ceni med zenškim in uvoženim železom?«

»Ker je na svetovnem trgu cena padla, je bilo uvoženo že

ZVONE KRŽIŠNIK

E. R.

PREDLOG ZA DOPOLNITEV VZGOJNO VARSTVENE USTANOVE ANE ZIHERL OB RESLJEVI CESTI

Več sonca in zraka

Ob sedanji otvoritvi največje mestne varstvene ustanove Zihleri ob Resljevi cesti je prav, da kritično ocenimo opravljeno delo.

Nesporno lahko trdimo, da so se vsi zadovoljni, predvsem pa projektanti in izvajalci, resnično potrdili, da bi iz nemogoče lokacije stisnili vse, kar je bilo mogoče.

Ob tej ugotovitvi pa le vabim vse odgovorne, da si na kraju samem ogledajo izsiljeni prostorček varstvene ustanove med masami starih že obstoječih sosednih objektov. Terasaste etaže nove ustanove, ki se končuje na skromnem dvorišču, oblike četrat kroga, res ne bodo nudile bistvenih, toda zelo potrebnih

premikov zraka, potrebne svetlobe in sonca, saj vzhodni del dvorišča zapira petnadstropna Kartonažna, južni del pedagoška gimnazija z ogromno srednjimi sosednimi objekti, zahodni del Resljeva cesta oziroma poslovni prizidek ob varstveni ustanovi in svern del stari stanovanjski bloki ob Čufarjevi ulici.

Iz skice je razvidno, da so

ZGODNJI

V Gradisu so dejansko pričeli uveljavljati stabilizacijske ukrepe že pred tremi leti, vendar je akcijski program leta 1973 nekoliko potisnilo v ozadje formiranje TOZD. K akcijskemu programu je precej prispeval tudi sindikat, ki se je posvetil predvsem uvedbi delavske kontrole v vsaki TOZD, zmanjšanju stroškov ob slabo pripravljenuh predlogih in celo nepotrebnih sestankih, zmanjšanju stroškov za dnevnic, kilometrine, honorarje in predvsem zmanjšanju nadurnega dela, izplačevanju osebnih dohodkov na hranilne knjižice, zmanjšanju stroškov za reprezentanco, za proslave, obdaritve, poslovna kosila itd. Tu so se že pokazali ugodni rezultati. Izplačilo osebnih dohodkov nad starnimi osnovami pa so povezali predvsem s likvidnostjo posamezne TOZD.

Letos so si prizadevali začeti varčevati tudi na drugih področjih. Prihodnje leto bodo namreči posebno pozornost predvsem zmanjševanju zalog, torej privlincem skladiščnemu materiala, nepotrebnemu kopičenju le-tega in pa njegovemu pravočasnemu naročanju. Zal pa je dosežani položaj na trgu betonskega cementa in železa takšen, da povzročajo mnoge glavobole. Te bo mogoče odpraviti le z neposrednim sodelovanjem s proizvajalci, kar bo najverjetneje mogoče doseči le s panoškim povezovanjem.

Tako bi lahko sprostili precejšnjo sredstva, ki jih morajo zdaj vezati na zaloge zaradi stihije, ki jo pogojuje slaba povezanost tržišča s proizvodnjo. Tu so skrite ogromne rezerve in tu je doslej odločno premalo storjenega — to bo zdaj glavno poprišče prizadevanj za stabilizacijo.

Iz stabilizacijskega programa veje tisto, kar je pravzaprav bistveno za uspešno poslovanje, pa naj bo to TOZD ali delovna organizacija: stremljenje k produktivnosti, ekonomičnosti, rentabilnosti, likvidnosti in akumulativnosti.

ZMANJŠANA FLUKTUACIJA

Med stabilizacijske rezultate štejejo v Gradisu tudi za kar 50 odstotkov manjšo fluktuacijo kot lani. Kako jim je to uspelo? S samim sistemom nagrajevanja, z zaostritvijo disciplin in, kar gotovo ni najmanj pomembno, z omogočanjem dopolnilnega izobraževanja članov delovnega kolektiva. V Gradisu je zaposlenih 6529 delavcev iz štirih jugoslovanskih republik: 2575 iz Slovenije, 1550 iz Hrvaške, 770 iz Srbije in 1634 iz Bosne in Hercegovine. Zaradi različnih življenjskih in kulturnih navad je v tako heterogenem kolektivu nedvoumno bistvo tudi težje doseči delovno disciplino, vendar so v Gradisu s tem, kar so v zadnjem času dosegli, zadovoljni. O zadovoljstvu večine kolektiva s poostre-

no disciplino pa nedvoumno pričajo tudi podatki o zmanjšani fluktuaciji.

TRZIŠČE

Pri Gradisu menijo, da je že skrajni čas, da bi slovenska operativna enotna nastopala na zunanjem tržišču. Toda kljub združevanju ne kaže, da bo do tega prišlo tako kmalu. Sedaj namreč kaže, da bo vsaka grupacija — IMOS, GIPOSS, RUDIS in bodoča GAST — samostojno nastopala. Tako se bodo ta štiri združenja petogovala ne za boljše ceno, ampak si bodo med seboj zbijala ceno, saj bodo nastopala kot konkurenti in ne kot zavezniki.

Za prihodnje leto računamo, da bo (po sedanjih ocenah) skupni dohodek nekoliko nižji od letošnjega, ki bo približno tristo starih milijard. Kako bo leta 1977, pa je še dokaj nejasno, ker bodo takrat usahnila nekatera velika gradbišča, zato bi bilo najbolj smotno proste kapacitete usmeriti na tuja tržišča, predvsem v dežele takomenovanega tretjega sveta. Zaradi recesije je zaposlitev TOZD v Frankfurtu upadla za 40 odstotkov. Na notranjem tržišču nastopajo težave že tudi pri stanovanjski gradnji. Glavni uporabnik stanovanj za tržišče je, na primer v Ravnah na Koroškem, železarna. Ze v prihodnjem letu pa bodo Gradisove kapacitete večje kot bo možnost njihovega odкупа. Prenasičenost nastopa tudi na ob-

NAŠ POGOVOR

Stabilizacija v gradbeništvu

V okviru naših »stabilizacijskih pogovorov«, ki jih priobčujemo v vsaki številki, smo tokrat sedli za mizo s predstavniki dveh velikih gradbenih podjetij, ki imata sedež v naši občini — Gradisa in Slovenijacem. Pogovarjali smo se o stabilizacijskih ukrepih v obeh delovnih organizacijah in njihovih rezultatih, o povezovanju v gradbeništvu o tem, kako daleč je združevanje obeh organizacij in ajdovskega Primorja v združenje GAST. Objavljamo povzetek pogovora, v katerem so nas Gradisovi predstavniki, direktor gospodarske finančne službe Iko Ravnikar, sekretar sveta ZK Vinko Koletič in član IO ZSS Lojze Cepuš, seznanili s stabilizacijskimi izkušnjami in izkušnjami pri povezovanju v gradbeni panogi ter njihovo stališče do tega. V prihodnji številki »Dogovorov« bomo objavili to, kar so nam na isto temo povedali predstavniki Slovenijacem: generalni direktor Ivan Zidar, predsednik centralnega delavskega sveta Janez Možina in tajnik konference ZSS Vinko Franjo ter kako daleč so oboji prišli pri integriranju v GAST. V pogovoru so sodelovali še sekretar OK SZDL Cedo Mokoše, odgovorni urednik »Dogovorov« Mišo Javornik in sodelavec »Dogovorov« Vladimir Jerman.

EH, CENE, CENI!

Tu je podobno kot v drugih panogah — do junija so tudi v gradbeništvu cene silovito narasčale (material, instalcijska dela in drugo). Od junija je opaziti umiritev cen, po zadnjih statistikah celo rahlo znižanje. Zdal nastopa spet tak položaj, kakršen se pojavlja v ciklusih vsakih nekaj let: del je manj, zato jih nekatere organizacije prevzamejo pod ceno, samo da lahko zaposlijo svoje kapacitete. Kapacitet za, de-

CEMENT IN BETONSKO ŽELEZO

Cement in betonsko železo delata marsikateri skrbni Gradisu, Slovenijacem in verjetno gradbeni operativni nasplon. S panoškim povezovanjem so pri Gradisu, prav tako pri Slovenijacem, začeli pred tremi leti. Gradis je v trboveljsko cementarno vložil 250 starih milijonov, da bi cementarna

CEMENT IN BETONSKO ŽELEZO

povečala svoje zmogljivosti in tako tudi Gradisu lahko dobavila več cementa. Zaradi okvar, ponesečenega izbora mehanizacije, cementarna Trbovlje še zdaj ni uspela doseči načrtovane proizvodnje in posledice čutata tudi soinvestitorji. Tako manjkajoče količine dobijo prej iz Anbovega, v zadnjem času so se navezali tudi na splitško cementarno. Druga akcija povezovanja je s cementarno v Anbovega vložil 250 starih milijonov, da bi cementarna

CEMENT IN BETONSKO ŽELEZO

povečala svoje zmogljivosti in tako tudi Gradisu lahko dobavila več cementa. Zaradi okvar, ponesečenega izbora mehanizacije, cementarna Trbovlje še zdaj ni uspela doseči načrtovane proizvodnje in posledice čutata tudi soinvestitorji. Tako manjkajoče količine dobijo prej iz Anbovega, v zadnjem času so se navezali tudi na splitško cementarno. Druga akcija povezovanja je s cementarno v Anbovega vložil 250 starih milijonov, da bi cementarna